

SÜREK Alevilik – Bektaşilik ve Kültür Araştırmaları Dergisi, Sayı 3, 2024

E-ISSN: 3023-5529

Editörlerden

Saygıdeğer bilim insanları, değerli yazarlar ve kıymetli okurlar;

2023'ten beri yılda iki sayıyla kesintisiz bir şekilde yayın hayatına devam eden ve ilk sayısından itibaren alanında dikkat çeken ve uluslararası indekslerde taranmaya başlayan dergi konumunda olan SÜREK Alevilik – Bektaşilik ve Kültür Araştırmaları Dergisi'nin 3. sayısıyla huzurlarınızdadır. Henüz yeni yayın hayatına geçen dergimize gösterilen yoğun ilgiden dolayı son derece mutluyuz. Yazar, hakem ve okuyucu olarak dergimize destek veren herkese şükranlarımızı sunarız. Sizlerin teşvikiyle önümüzdeki sayılar için daha da güçlü bir biçimde yolumuza devam etmeyi planlamaktayız. Yine vermiş olduğunuz destekle dergimizin ulusal ve uluslararası platformlardaki görünürlüğünü arttırmak ve dergimizi daha da ileriye taşımak için çalışmalarımızı hasassiyetle sürdürmekteyiz. Bu vesileyle derginin geleceği için sizlerden gelecek her türlü destek ve eleştiriye açığız.

Dergimizin 1. ve 2. sayılarında olduğu gibi 3. sayıda da Alevilik-Bektaşilik ve kültür alanında bilim camiasına ve literatüre katkı sunacak değerli araştırmacıların tematik makaleleriyle yayın hayatını sürdürmektedir. SÜREK Alevilik – Bektaşilik ve Kültür Araştırmaları Dergisi'nin 3. sayısında "6 araştırma makalesi" ve "1 kitap kritiği" yer almaktadır.

Dergimizin bu sayısının ilk makalesi Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu tarafından kaleme alınan "A Narrative of a Myth of Origin Linked to Oğuzname and the Tahtacı Turkmens" adlı makale oluşturmaktadır. Çobanoğlu'nun bu makalesinde Ebül Gazi Bahadır Han'ın 17. yüzyılda yazdığı Şecere-i Terakime (Türklerin Soy Kütüğü) adlı eserinde yer alan köken mitleri anlatılarından hareketle Tahtacı Türkmenlerinin kökenlerine ve son bin yılda yaşadıkları coğrafya ve tarihlerine dair bilgi verilmiştir. Yazar, Ebülгази Bahadır Han'ın Şecere-i Terakimesinde elde ettiği bilgiler

ışığında Tahtacı Türkmenlerin bin yüz senelik tarihini ortaya koyarak ve onların Oğuzların Salur boyundan olduklarını ortaya koymuştur.

Prof. Dr. Ali Yaman ve Bağımsız Araştırmacı Şenol Ede'nin kaleme aldığı "*Bektaşilik Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi*" başlıklı makale, bu sayısının ikinci araştırma makalesidir. Yaman ve Ede söz konusu çalışmada Bektaşilik ile ilgili mevcut araştırmaların bibliyometrik bir analizini yaparak bu alandaki literatürü incelemeyi amaçlamaktadırlar.

Doç. Dr. Ayşe Atıcı Arayancan tarafından kaleme alınan bu sayısının üçüncü makalesi olan "*Fâtıma El-Ma'Sûme'nin Türbesi'ne Dair Fermanlar ve Mütevellileri (14-16. Yüzyıl)*" adlı çalışmasında 14-16. yüzyılda Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Safevilerin ilk döneminde Fâtıma el-Ma'sûme türbesinin vakfedilmesiyle ilgili fermanlar incelenip değerlendirilmiştir. Toplamda incelenen 8 ferman çerçevesinde bölgeye hâkim sultanların türbeye, Kum'daki diğer seyyid mezarlarına gösterdikleri önem; vakıf kayıtları üzerinden siyasi çıkarlar, vakıfların devamlılıkları, vakıf şartları ve uygulamalar, mezhepsel yönelim üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Doç. Dr. Mehmet Salih Erpolat tarafından kaleme alınan bu sayısının dördüncü makalesi olan "*Diyarbakır-Bismil Türkmen Köylerinin 1564'teki Kişi Adları*" adlı çalışmada, günümüzde Diyarbakır'da Türkmen-Alevi özellikleriyle bilinen köylerin 1564'teki kişi adları incelenmiştir. Araştırılan köylerde 499 erkek vergi mükellefinin olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu kişilerle babalarının adları tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilen kişi adları, o köylerde yaşayanların kültürleri ve inançları hakkında önemli ipuçları taşıdığı vurgulanmıştır.

Dr. Teslime Ata tarafından kaleme alınan bu sayının beşinci makalesi olan "*16. Yüzyıl Osmanlı Resmî Yazışmalarında Eşkîyalık ve Zulüm Kavramı*" adlı çalışmada 16. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Anadolu'sunda yaşanan "*eşkîyalık ve zulüm*" kavramları terminolojik açıdan titizlikle irdelenmiş ve yer, zaman, kişi, kimlik, eylem bakımından analiz edilmiştir. Yazar bu çalışmasında eşkıyalık vakaları arttıkça ve devlet görevlileri de bu yolsuzluğun içinde olmasından dolayı eşkıyalık ve zulüm hareketlerinin önü geçilemediği ve ayrıca zamanla merkezden taşraya gönderilen hükümlerin/emirlerin işlerliğini yitirdiğini sonucuna da ulaşılmıştır.

Dr. Yunus Aydoğdu ve Dr. Arş. Gör. Fatih Tekin tarafından yazılan "*Aleviliğin Tarihsel Süreci ve Düşünsel Temelleri*" adlı makalede Aleviliğin inanç esasları, ritüelleri, dini ve sosyal yapılanmasının oluşumunu etkileyen unsurlar göz önünde bulundurularak birtakım değerlendirmeler yapılmıştır. Yazar bu çalışmasında Anadolu Alevilerini günümüzde Şiilik yanlılarını Ehlibeyt Vakfı, Türk-İslam yanlılarını Cem Vakfı, Anadolu Aleviliği anlayışı benimseyenleri Pir Sultan Abdal Vakfı çerçevesinde görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Alevilik-Bektaşılık gibi spesifik alanda yazılan eserlerin tanıtılması, eserlerin artı eksi yönünün vurgulanması ve eserlerin dolaşımında olması için oldukça önemlidir. Bu bağlamda dergimizde Alevilik-Bektaşılık ile ilgili bir eserin kritiğine yer verilmiştir. Bu kritik dergimizin son çalışmasını oluşturmaktadır. Yüksek Lisans öğrencisi olan İlker Bozkır tarafından kaleme alınan bu kitap kritiği Muhammed Arif İspanakçı Paşazade'nin yazdığı “*Şah İsmail ve Sultan Selim: İnkılâbü'l-İslâm Beyne'l-Havâs ve'l- 'Avâm*” adlı eserin tenkidi oluşturmaktadır. Muhammed Arif İspanakçı Paşazade tarafından Farsça kaleme alınan ve Namiq Musalı tarafından Türkçeye çevrilen söz konusu eser, Safevi Devleti ile Osmanlı Devleti arasındaki mücadeleyi konu edinmiştir. Ayrıca Şah İsmail'in ataları, Akkoyunlu Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte Safevi Devleti'nin kuruluşu ve Safeviler ile Şeybaniler, Safevilerle ile Osmanlılar, Memlukler ile Osmanlılar arasındaki ilişki ve güç mücadelesine değinilmiştir. Yazar Türkçeye çevirdiği bu eserin 16. yüzyılda Türk ve İslam tarihi için önemli bir kaynağı teşkil ettiği sonucuna da ulaşmıştır.

Editörlüğünü üstlendiğimiz SÜREK Alevilik – Bektaşılık ve Kültür Araştırmaları Dergisi; Hacı Bektaş Veli Araştırma ve Uygulama Enstitüsü ve farklı disiplinlerden birçok araştırmacının değerli katkılarıyla 3. sayısıyla sizlerle buluşmaktadır. Kıymetli araştırmalarını paylaşan değerli yazarlarımıza, değerlendirmeleriyle katkı sunan kıymetli hakemlerimize, siz değerli okuyucularımıza; bu sayının oluşmasında görev alan editör yardımcıları Arş. Gör. Mehmet Bozkurt ve Arş. Gör. Güllü Işık'a, yayın kurulu üyeleri, teknik yardımcıları doktora öğrencisi Ceylan Erzincan ve doktora öğrencisi Yasin Şahin'e ve son okumaları yapan Aliğa İşçitürk ve İrem Melike Gülden'e teşekkürlerimizi sunuyoruz. Özgün ve tematik çalışmalarla önümüzdeki sayılarda tekrar görüşmek dileğiyle...

Baş Editör Doç. Dr. İlgar BAHARLU

Editör Dr. Öğr. Üyesi Erdem AKIN

Editör Dr. Öğr. Üyesi Mibriban ARTAN OK

30.12.2024 / Nevşehir

SÜREK Alevilik – Bektaşılık ve Kültür Araştırmaları Dergisi

SUREK Journal of Alevism – Bektasism and Cultural Studies, Issue 3, 2024

E-ISSN: 3023-5529

Editor's Letter

Distinguished scientists, esteemed writers and dear readers;

SUREK Journal of Alevism - Bektasism and Cultural Studies, which has been continuing its publishing life uninterruptedly with two issues a year since 2023 and has been a journal that has attracted attention in its field since its first issue and started to be indexed in international indexes, is before you with its 3rd issue. SÜREK Journal of Alevism - Bektasism and Cultural Studies, which has been continuing its publishing life uninterruptedly with two issues a year since 2023 and has been a journal that has attracted attention in its field since its first issue and started to be indexed in international indexes, is before you with its 3rd issue.

As in the 1st and 2nd issues of our journal, the 3rd issue continues its publication life with thematic articles by valuable researchers who will contribute to the scientific community and literature in the field of Alevism-Bektashism and culture. There are “6 research articles” and “1 book review” in the 3rd issue of SUREK Journal of Alevism - Bektasism and Cultural Studies.

The first article of this issue of our journal is “A Narrative of a Myth of Origin Linked to Oğuzname and the Tahtacı Turkmens” written by Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu. In this article, Çobanoğlu provides information about the origins of Tahtacı Turkmens and the geography and history of Tahtacı Turkmens in the last thousand years based on the origin myths narratives in Ebül Gazi Bahadır Khan's 17th century work Şecere-i Terakime (Genealogy of Turks). The author, in the light of the information obtained from Ebül Gazi Bahadır Khan's Şecere-i Terakime, reveals the history of Tahtacı Turkmens for a thousand hundred years and reveals that they are from the Salur tribe of Oghuz.

The article titled “The Bibliometric Analysis of Articles Published in the Field of Bektashism” written by Prof. Dr. Ali Yaman and independent researcher Şenol Ede is the second

research article of this issue. In this study, Yaman and Ede aim to examine the literature in this field by conducting a bibliometric analysis of existing research on Bektashism.

Assoc. Prof. Dr. Ayşe Atıcı Arayancan's third article in this issue, “the Tomb of Fatima El-Ma'suma and Its Beneficiaries (14th - 16th Centuries)” examines and evaluates the edicts related to the endowment of Fāṭīma al-Ma'sūmah's tomb during the Karakoyunlu, Akkoyunlu and Safavid periods in the 14th-16th centuries. Within the framework of the 8 edicts analyzed in total, the importance attached by the sultans who ruled the region to the mausoleum and other seyyid tombs in Qom has been evaluated in terms of political interests, continuity of foundations, foundation conditions and practices, and sectarian orientation through foundation records.

The fourth article of this issue, “Personal Names of Diyarbakir-Bismil Turkmen Villages in 1564 Personal Names of Diyarbakir-Bismil Turkmen Villages in 1564”, written by Assoc. Prof. Dr. Mehmet Salih Erpolat, examines the person names of the villages known for their Turkmen-Alevi characteristics in Diyarbakır in 1564. It was concluded that there were 499 male taxpayers in the surveyed villages and the names of these individuals and their fathers were determined. It was emphasized that the person names identified in the study carry important clues about the cultures and beliefs of the people living in those villages.

In the fifth article of this issue, “The Concept of Bandituality and Oppression in 16th Century”, written by Prof. Dr. Teslime Ata, the concepts of “banditry and persecution” in Ottoman Anatolia in the second half of the 16th century are meticulously examined terminologically and analyzed in terms of place, time, person, identity and action. In this study, the author concludes that banditry and persecution movements could not be prevented as banditry cases increased and state officials were also involved in this corruption, and it was also concluded that the provisions/orders sent from the center to the provinces lost their functionality over time.

In the article titled “Historical Process and Intellectual Foundations of Alevism” written by Dr. Yunus Aydoğdu and Res. Assist. Dr. Fatih Tekin, some evaluations were made by taking into account the factors affecting the formation of the belief principles, rituals, religious and social structure of Alevism. In this study, the author concluded that Anatolian Alevi today are seen within the framework of the Ehlibeyt Foundation for the Shiites, the Cem Foundation for the pro-Turkish-Islamists, and the Pir Sultan Abdal Foundation for those who adopt the Anatolian Alevism understanding.

In the article titled “Historical Process and Intellectual Foundations of Alevism” written by Dr. Yunus Aydoğdu and Res. Assist. Dr. Fatih Tekin, some evaluations were made by taking into account the factors affecting the formation of the belief principles, rituals, religious and social

structure of Alevism. In this study, the author concluded that Anatolian Alevi today are seen within the framework of the Ehl-i Beyt Foundation for the Shiites, the Cem Foundation for the pro-Turkish-Islamists, and the Pir Sultan Abdal Foundation for those who adopt the Anatolian Alevism understanding.

It is very important to introduce the publications written in a specific field such as Alevism-Bektashism, to emphasize the pros and cons of the works and to keep the works in circulation. In this context, a critique of a work on Alevism-Bektashism is included in our journal. This critique constitutes the last work of our journal. This book critique, written by İlker Bozkır, a graduate student, is based on Muhammad Arif Ispanakçı Paşazade's "Shah Ismail and Sultan Selim: İnkılâbü'l-İslâm Beyne'l-Havâs ve'l- 'Avâm". Written in Persian by Muhammad Arif Ispanakci Paşazade and translated into Turkish by Namiq Musalı, the work is about the struggle between the Safavid State and the Ottoman Empire. In addition, the ancestors of Shah Ismail, the establishment of the Safavid State with the collapse of the Akkoyunlu State, and the relationship and power struggle between the Safavids and the Shaybanids, the Safavids and the Ottomans, and the Mamluks and the Ottomans are mentioned. The author concludes that this work, which he translated into Turkish, constitutes an important source for Turkish and Islamic history in the 16th century.

SÜREK Journal of Alevism - Bektashism and Cultural Research, which we have undertaken the editorship of; It meets you with its 3rd issue with the valuable contributions of Hacı Bektaş Veli Research and Application Institute and many researchers from different disciplines. We would like to thank our valuable authors who shared their valuable researches, our valuable referees who contributed with their evaluations, our valuable readers; assistant editors who took part in the formation of this issue, Res. Assist. Mehmet Bozkurt and Res. Assist. Güllü Işık, members of the editorial board, technical assistants PhD student Ceylan Erzincan and PhD student Yasin Şahin, and Aliğa İşçitürk and İrem Melike Gülden for proofreading. We hope to see you again in the coming issues with original and thematic studies...

Editor in Chief *Doç. Dr. İlgar BAHARLU*

Editor Asst. *Dr. Öğr. Üyesi Erdem AKIN*

Editor Asst. *Dr. Öğr. Üyesi Mihriban ARTAN OK*

30.12.2024 / Nevşehir

SUREK Journal of Alevism – Bektasism and Cultural Studies